

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Tractatus sacerdotalis d' sacrame[n]tis: deq[ue] diuinis
officiis: et eoru[m] administrat[i]o[n]ibus**

Nicolaus <de Plove>

Argentine, 1512

VD16 N 1517

De sacr[ament]o eucharistie.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30634

eucharistie

Cautela huius sacramenti

Primo ca

pueat sacerdos ne ali-
quē prius cōfirmatū
cōfirmet. qz hoc sacm̄ est irrite/
rabile: cū imprimet caracterē in/
debile: sicut z baptismus. Et etiā:
quia magnā iniuriā faceret sacro
qui istud reiteraret: cū per hoc pri-
ma confirmatio iudicat̄ nihil esse
Secūdo caueat cōfirmādus ne bis.
pcurare scienter se faciat. Nā talis
p pnia de bet ingredi monasteriū.
z ibi sub habitu reglari deo famu-
lari: vt dicit̄ de hse. dis. v. dictū est
nobis. Tertio caueat ne vxor tene-
at in cōfirmatiōe virū vel maritū
suū: vel econuerso ppter cōtraben-
dā cognationē spiritualement: q̄ im-
pedit matrimoniū cōtrahendum
et cōiugale actum. Nam tales de-
bent abstinere abinuiticā vsqz ad
mortem ipsorū. z sic separari debent
a toro: licet non absoluant̄ a vin-
culo matrimoniū vsqz ad mortem.
Similiter caueat ne quis filium
propriū teneat: quia etiam con-
trahitur cognatio spūalis inter cō-
iuges: nō tamē matrimoniū diri-
mens: sed tñ grauit̄ puniuntur
cōiuges. Similit̄ caueat ne soror
fratrē vel econuerso teneat. qz suffi-
cit inter tales vinculū cognatiōis
carnalis. Si tamē fieret nihil im-
pedit: sed tamē honestius ē absti-
nere: Nam turpe est audire si fra-
ter vocaret sororē in hoc casu cō-
matrem vel econuerso. Alij tamen

cognati vt patruales: fratruales
auunculi patrini zc. bñ pnt tenere
confirmandos nepotes z alios.

Quarto caueat cōfirmandus vt
nō accedat istud sacm̄ nisi cōfesi-
sus si ē consci⁹ alicui⁹ mortal' pec-
cati: ne ponat obicē grē quā susce-
ptur⁹ est in hoc sacro. Quātū tñ
est ex vi sacri suscipit ipm sacm̄:
nō tamē esse sacri. s. gratiam.

De sacramēto eucharistie.

Accipite et

a comedite. Mat. xxvi.
et de hse. dist. ij. panis.

Quia suscitāt̄ a peccatis p baptil-
mū: z cōfirmati in gratia per con-
firmationem ne laborantes in via
psentis vite: in certamine spiritua-
li deficiāt: opus em̄ habent refici-
cibo spirituali. Alioquin saluato-
re testate. Si dimissi ieiuni fuerit
deficiēt in via. Mat. xy. Jō post
duo sacra sequitur tertiu. s. vene-
rabilis eucharistia: qd est cib aia/
rū n̄az: iuxta illd Jō. vi. Nisi mā-
ducauerit̄ carnē zc. Ne igit̄ omi-
tat̄: s; frequētius sumat̄ a fidelibz
hortatur saluator in xbis pmissis
dicēs. Accipite z comedite. Et re-
ctus ordo est vt p⁹ baptismum z
p⁹ cōfirmationē sumat̄ h venera-
bile sacramentū ab adultis. Legi-
m⁹ siquidē q̄ submersis egyptiis
in mari rubro: transit̄qz mari p/
dicto filij israel nouū pasca i azy-
mo pane fecerūt in deserto. sic nos
submersis demonibz in baptismo
cū pctis nostris in deserto huius

E

De sacramento

mūdi pasca nouū in azymis sūce in celo. Nec etiam illa caro illi⁹ pu-
ritatis et vitatis: hui⁹ scitissimi pa-
nis facere debem⁹. Circa hoc me-
facim excellētissimū tria sūt fide-
rāda: Prio qdē substātia ipi⁹ Se-
cūdo credēda ipi⁹. tertio cautele.
De prio sciēdū ē circa h⁹ sacm q
uū. sūnt d⁹ substātia sui necessaria.
Primū ē ordo sacerdotal⁹. Null⁹
em pōt h⁹ sacm officere nisi sacerdos
vñ nec laic⁹ nec angel⁹ bon⁹ pōt
h⁹ officere. qz nō hz qd ptārez super
actū consecratiōis hui⁹ sacm nisi or-
dinat⁹ i sacerdotē: nō em meritis
scitatis: s; autoritate officij et mini-
sterij sacerdotal⁹ h⁹ sacm officit. iux-
ta illd. Nō in merrj consecrāt⁹ sed
in vbis officit sacerdos. Ex q patz
error illoz q dicūt q si laic⁹ pro-
ferret vba canonis super panē tri-
ticeum conficeret sacramentum.
quod omnino est falsum. Nec de-
bet quem mouere illa hystoria q
referē de quibusdam pastorib⁹ lai-
cis qui addiscētes verba canonis
et consecrationis in ecclesia a sacer-
dote tpe consecratiōis plata: ipi etiā
venientes ad greges suos sup pa-
ne protulerunt eadē verba. et statim
apparuit puer pulcerrimus. Ibi
em non fuit caro christi: sic est in h⁹
sacm a sacerdote cōfecto: s; ibi fu-
it miraculose ex pmissiōe diuina q
dā figura et spēs carnis diuinit⁹ for-
mata. nec ille puer erat ver⁹ chri-
stus d⁹ et hō hñs aiām: sicut est in
sacm isto p sacerdotē cōfecto: vbi
realiter ē christ⁹ cū diuinitate et hu-
manitate et anima sua sicut nunc ē

in celo. Nec etiam illa caro illi⁹ pu-
eri adorāda fuit sic christ⁹: nec su-
mēda p corpe chri: s; p qdā mira-
culoso corpe et ope diuino venerā-
da: sicut alia miracula diuina. Si-
cut etiā dicim⁹ de sanguie illo qui
d⁹ exiisse de imagine lignea pas-
sionis christi: quā cū qdā iudei in
cellario cōfodissent i cōtumeliam
christi: subito emanauit qdā bu-
mor sanguineus in maria quātū-
tate: q viso iudei illi fuerūt cōuer-
si. Ille em humor nō fuit sanguis
christi ver⁹: sicut ē i hoc sacm nec
dign⁹ tali adoratiōe: sic q est in ca-
lice: s; mō suo venerād⁹ tāq mira-
culosum op⁹ dei. Et de tali hūo-
re sanguineo collecto in loco pre-
dicti cellarij fuit per diuersas par-
tes mundi distributum. Ex quo
peruenerat error fidelū qui putā-
tes verū christi sanguinē eē: ado-
rabāt cū adoratiōe latric: et sic ido-
latrabāt. imo dato q fuisset ver⁹
sanguis christi sub cruce christi col-
lectus: adhuc minus esset: adoran-
dus qz iste q est in calice p sacerdo-
tē consecratus. Rō hui⁹ est. quia
ille diuisus est a diuinitate q cito
defluxit ad terrā d⁹ christo: nec po-
tuit dici fili⁹ dei ampli⁹ nisi chro
reunitus et reintegratus. Iste autē
qui est in calice cōiunct⁹ est diuini-
tati: qz de ipō sanguie verum ē di-
cere. Hic est verus filius dei: Cū
ibi ratione concomitatie sit etiam
vera caro christi et anima eius et
diuinitas. Archidiaconus d⁹ cō-
secratione. distin. ij. qui māducata

eucharistie

tenet q non remansit aliquis san/ lo vino pōt confici: non tamē sine
guis sub cruce dñi: nec etiā d car/ graui pctō. E conuerso tō sine vi/
ne prepucij: sicut rome mōstrat z no in sola aqua nihil conficit: et h
in Nildesheim: sed erronee. qz tūc tunc grauius ē pctm qz primū: p/
habuisset duo p̄pucia: qd tñ ē fal/ pter idolatriā quā cōmittit ppl'us
sum z nō tenendū. Māgne itaqz tpe celebrationis z eleuationis: q/
dignitatis sunt sacerdotes q hoc rum oīm est reus celebrās. Ter
pnt qd nullus citra deū facere po/ tium qd est de substantia hui' sa/
test. Sed p̄cholor dignitatē suā gramenti est debita formaverbor:
minime attendūt. nullus pene re q est hec sup hostiam. Hoc est em
purantes estimatiōis. Secundū corpus meū. Et supra sanguines.
qd est de substantia huius sacra/ Dic est em calix sanguis mei no/
menti est materia debita .s. panis ui z oerni testamenti: mysteriū fu/
triticus. Et hoc iō: qz dñs se gra dei: q p vobis z p mult' effundet i
no tritici compauit Joā. xij. Tum remissionē pctōz. Circa qd sciē
etiā qz ch̄s credit p̄secraste. Vinū dū est: qz illa coniunctio em posi
vit' est materia d̄bita z necessaria. ta in ambabz formis: nō sit de sub
qz ch̄s se viti compauit. Joā. xv. stantia forme simplr necessaria. d̄z
Ista s̄t duo. .s. panis z vinū ita s̄t tñ appom fm vsū ecclie: q vsus a
cōiuncta in consecratione vt neq/ beato Petro initū sumpsit: z gra
qz vnum sine alio d̄z p̄secrari: aut uiter peccant omittētes eā. Qd at
a celebrante suscipi. Iuxta illd Be p̄mittit. Accipite z māducate ex h
lasij. Sacerdos corp' ch̄i sine ei' oēs p̄tinet ad vsū sacri: z nō ē d
sanguine nūqz d̄z suscipe: aut em substantia forme. Sed si qrit: quō
itegre sumat: aut ab integ' absti/ ista locutio est vera: cum sacerdos
neat: qz vni' eiusdēqz mysterij diui dicit. Hoc ē em corp' meuz. Hoc
sio sine grādi sacrilegio nō pōt p/ em videt falsū si ex p̄sona sacerdo/
uenire. de p̄se. dis. ij. Compūmus. nis illa vba dicant: cū sacerdos nō
Nō putet tñ qd ex hoc q sacerdos intēdat conficere ibi suū propriuz
qz tū est de rōne sacri nō posset cō/ corp': s; ch̄i. Ad h̄ rīdet breuiter
secrare hostiā p se sine calicis con/ q ista vba sacerdos nō pfert ex p/
secratione: qz forma consecratiōis sona sua: sed ch̄i. Demōstrat autē
panis z calic' nō se expectāt: qz al/ illud p̄nomen h̄: vez corp' christi
tera sine altera totū effectum opaf in ordīne ad totam compositionez
q̄scito pfert. S; tñ dico q h̄ sacer huius forme. Hoc ē em corp' me/
dos nō pōt facere sine graui pctō. um. Non q plato isto solum p no
Addēda ē etiā vino modica aq: q mine h̄: statim sit corpus ch̄i: sed
significat p̄iunctionē ppli ad ch̄m prolata tota forma a ch̄o instity
in h̄ sacramēto. Et h̄ sine aq in so ta: qz in vltima platiōe istorū ver/
L ij

De sacramento

borū sit trāssubstātiatio: ad quam sit facere sibi se: sed inq̄ntū est vñū
ordinantē p̄cedētia. Et p̄ isto vltē/ vel vñū cū diuinitate. ideo con/
rius sciēdū ē q̄ sibi bñm Tho. sup grue ponit̄ ibi ly meū. Quinto est
iij. di. viij. q. v. ar. ij. Forma hui⁹ sufficiens ex pte effectus principij
sacri differt a formis alioꝝ sacro/ Un̄ qz iste effectus. s. corp⁹ christi
rū in duobz. Primo qz forma alio est tante nobilitat⁹ q̄ nō sit i sacro
rū ip̄ortat vsū materie. forma autē nisi a deo immediate: nec mīster ha/
isti⁹ ip̄ortat cōsecrationē tm̄. q̄ con bet aliquē actus specialē in isto sa/
sistit in trāssubstātiatione materie cramento: sicut in alijs. ideo cōue/
Un̄ minister vel sacerdos i p̄ficiē niēter factura est quista forma non
do h̄ sacramētū nō habz aliū actū profertur in persona alicuius: sed
nisi p̄lationē v̄boꝝ ex p̄sona christi dei absolute: sicut vox hominis p̄
Secūdo: qz alioꝝ sacroꝝ forāne ex rubam: ita vox dei per hominem.
p̄sona mīstri p̄ferūt. Forma autē Quartum qd̄ est de substātia hu/
isti⁹ sacri a ministro in p̄sona pro/ ius sacramenti: est intentio conse/
fert christi. Ad intelligēdū autē qd̄ crantis scz vt in speali vel in gene/
libet v̄bū positū in hac forma est rali hoc facere velit qd̄ facit eccles/
sciendū q̄ hec forma ē sufficiētissi sia: vel qd̄ fecit christus: et statuit
ma. P̄mo q̄stū ad opatiuā poten faciendum. Licet tamen intentio
tiā: qz cū factio habeat suā cōple/ semper est necessaria de substātia
tionē: ideo cōueniēter ponit̄ istud non tamē attentio: vnde si mēs ra/
p̄nomē h̄ demonstrans panē q̄ est pitur ad alia ex infirmitate: v̄l ne/
trāssubstātiat⁹ in panē christi: et ē gligentia vel incuria: non ideo est
idē cū corpe christi. Secūdo ē suffi/ minus cōsecratū q̄ si affuisset at/
ciēs q̄stū ad modū operādi: quia tentio. Peccat tamen ille q̄ conse/
hic termin⁹ ad quē: est sine omni i crat z nō intelligit: z se nō recollit/
mutatiōe ex pte sui. Ideo bñ ponit̄ gir: quanto attent⁹ potest ad con/
ly est: designās p̄manētia: z nō po secratiōē. Nam debet attent⁹ esse
nit̄ v̄bū fiendi. Serit: designās mu ad hoc vt consideret quid facit. et
tationē. Tertio ē sufficiēs ex parte tūc maxime qm̄ plures hostias cō/
opis: qz hic corp⁹ christi v̄bz desi/ secrat p̄ cōmunicantibz: vñ debet
gnat corp⁹ christi mysticū. qd̄ hz habere respectū specialem ad illas
diuersas ptes/ z forte diuersaz ra hostias omnes que sunt corā eo:
tionū: p̄t̄ differentē grām gratis alias em̄ si haberet generalē inten/
datā. Ideo meli⁹ d̄z corp⁹ q̄ caro tionē ad omnes hostias que sunt
Quarto ē sufficiēs ex pte opantis in altari stare qm̄ qz q̄ etiā illas q̄
Un̄ corp⁹ christi nō tm̄ signat cor sunt in p̄side residue consecraret
pus christi verū: sed etiā fecit cor/ sibi quosdam. Mibi autem non
pus christi mysticū: z cū h̄ nō pos/ apparet hoc. quia ex quo non intē

eucharistie

dit consecrare alias nisi que sunt
coram ipso de proprio cumulate ad
vnu locum: quantumcumque genera
liter intendat super eas non conse
crabit nisi illas. Similiter dico quod
si hostia aliqua iaceret sub palma
non consecrata: absconsa in tempo
re consecrationis: forte per obliu
onem clerici dimissa: ex quo sacer
dos de ea non intendat: non est con
secrata: Secus dico si habet intē
tionē ad omnes que sunt ante eū:
tūc et illā hostiam absconsam con
secrabit. Tamē dicit Jobā. caldi
nensis in suppletionibus suis de
officio ordinarij. Si sacerdos: quod
si sacerdos credēs ponere. xvi. ho
stias. ponit. x. si in intentione sua
est tantum consecrare quantum ha
bet ante se: omnes sunt consecrate.
Et ideo dicendū est quod sufficit sa
cerdoti habere intentionem deter
minatam faciendi quod facit ec
clesia super totam materiā preor
dinatam sine specificatione nume
ri: sicut magister Franciscum de bra
ga in quadam questione disputa
ta. Idem dico de vino perfuso su
per altari per negligentiam perfusio
nis tempore in calicem: quia illud
nō consecratur dum sacerdos nō
intendat super illud. Et ideo dixi
quod maxime requiritur intentio su
per illa que sūt coram sacerdote po
sita in tali loco tantū et non in alio
Ex illo soluitur dubiū an scisma
ticus vel hereticus conficiat hoc
sacramentum. Patet enim quod sic cū
talis potest habere intentionem ec
clesie in conficiendo: et hoc maxi
me vniuersalem. scilicet intendendo
facere quod christus fecit: et instituit
faciendum: et quod ecclesia facit.
licet etiam non intendat in speali
quia ex quo est in heresi vel in scis
mate ipse certus est et credit nihil
valere vel facere propter peccatū in
quo est: nec obstat capitulū scisma
ticū. q. i. vbi dicitur quod scismaticus
exsecrare potest nō autem consecrare
quod intelligitur quantum ad effica
ciam sacramenti: quia non opera
tur effectum salutis in illo: sic con
secrante illam vel conficiente pro
pter scisma vel heresim: sed tamē
est verum corpus christi. Simili
ter etiam illud intelligitur: scilicet vbi
dicitur. Non est corpus christi quod
scismaticus conficit. id est quod non
est verum corpus christi: quantum
ad conficientem in scismate vel he
resi: quia sibi non proficit: sed offi
cit. i. nocet. Nihilominus tamen quatenus est
ad vitam est factum: est verum corpus
christi. Similiter in canone audi
uimus. vbi dicitur quod scismaticus
exsecrare potest non autem conse
crare. intelligitur vt dictum est.
Unde patet illos indiscrete facere
qui sacramentum per rutenos: aut
grecos confectum in forma eccle
sie blasphemant et derident: cum
ibi sit verum corpus christi. Con
sultius tamen isti facerent vt illuc
non intrarent: nec inspicerent in
ipsorum ecclesias quatenus vt venientes
illuc derideant. Concludendo ergo
dico quod ad hoc sacramentum con

De sacramento

ficiendum sufficit triplex conditio ex parte conficiētis. Primo q̄ sit sacerdos rite ordinatus. Secūdo q̄ possit verba p̄ferre consecrationis. Tertio q̄ possit habere debitam intentionem faciendi quod faciat ecclesia. Propter defectum prime conditionis nullus laicus quicūq; sanctus: nec sacerdos gentilis (ut tartarorum) conficiunt: quia non sūt rite in forma ecclesie ordinati. Propter defectum secundae conditionis mutus non potest consecrari: quia non potest verba consecrationis p̄ferre. Propter defectum tertiae conditionis caecus vsu rationis et ebrius nondum digestus non possunt conficere: cum non habebant intentionem debitam. Sed prima conditio est propria: quia solus sacerdos: et quilibet potest: cui possunt competere istae conditiones scilicet platio et intentio. Nec obstat si iustat de degradato q̄ non sit sacerdos: quod tamen non est verū: quia characterem sacerdotale si semel in ordinibus susceptis collatum: nullus potest delere. Quāvis taliter degradatus perdat privilegium clericale: et traditur curie seculari: tamen si celebraret consecraret: quia auctoritas substantiā sua non est sibi ablata: quantum ad veritatem sacramenti: sed tamen quantum ad executionem legitimam: qua caret quod ad se et ad alios: et quo ad totam ecclesiam. Quando autem deus et scismaticus: excommunicatus: hereticus: et degradatus: non conficiatur: intelligendum est q̄ non conficiunt rite et ordinate nec legitime quantum ad efficaciam sacramenti: ut scilicet sit vtilis illa consecratio ad salutem eius: sed tamen conficiunt quantum ad veritatem sacramenti. Et hoc catholice sentiendum est de isto sacramento omnibus opinionibus multorum. Et si quis contra praedicta obijciat magister sententia. li. iij. dist. viij. ubi dicit tales non posse consecrari. Salua pace magistris dico q̄ in hoc non tenetur. Tamen propter sui reuerentiam ut eius dictum potius valeat quam pereat intelligendum est: q̄ tales non possunt conficere de iure sine peccato seu ordinate: sed de facto bene possunt. Nec moueat aliquem ratio magistris ibi posita: per quam dicitur: ad hoc non posse praedictos consecrari: quia nemo in ista consecratione dicit. Offero: sed offerimus hoc sacrificium. Nemo igitur nisi fuerit membrum ecclesie potest dicere cum alijs offerimus: quasi esset vna de personis ecclesie. Vnde cum heretici et scismatici non sint membra ecclesie: non possunt dicere offerimus: sed nec conficere. Ad quod dicimus q̄ oblatio non pertinet ad rationem consecrationis: vnde necessario requiritur ut offeratur. Ita soluit doctor subtilis sup. iij. dist. viij. q. ij. et Tho. eadē dist. q. i. art. j. ij. et. iij.

De credēdis circa hoc facim.

Arte cūia

a credendū ē q̄ in hoc sacramento idē est: sicut q̄ de